

STUDIOUL CASANDRA

rampă de lansare pentru talente

Valeriu Grama și Amza Pellea

Valeriu
GRAMA

„Am mulțumirea că am
fost lănsă ei”

Oana Borș: *Generația de actori și regizori v-au avut alături la debutul lor. Ați fost martorul lor la primele emoții pe scenă. De cât timp dețineți directoratul Studioului de teatru Casandra?*

Valeriu Grama: Mai întâi am fost angajat ca secretar literar. Asta se întâmpla în aprilie 1969. Pe atunci, director era colegul și prietenul meu drag Mihai Dimiu. În 1971 am fost

numit eu director. Și uite că în curând se vor împlini 30 de ani...

O.B. *Anii de început au întotdeauna ceva aparte, sunt trăiți la o intensitate mai mare. Povestiți-ne despre generațiile care și-au făcut debutul odată cu debutul dumneavoastră ca director.*

V.G. În '69, când am venit la Casandra, termina facultatea o generație de actori poate mai puțin cunoscută astăzi însă studenții-

regizori s-au dovedit a fi excepționali: Cătălina Buzoianu, Cătălin Naum, Alexandru Colpaci, Tudor Mărăscu. Anul următor, cu spectacolul *Cartofi prăjiți cu orice* și-a făcut debutul Alexa Visarion. În '71, Sanda Manu a pus în scenă, cu clasa ei de actori, un spectacol memorabil: *Caragiale, dar nu teatru*. Acolo s-au lansat, au „explodat”, așa spune, Mircea Diaconu și George Mihăiță. Vlad Mugur, care era director la Teatrul Național din Cluj, a venit la Casandra cu intenția de a alege câțiva tineri pentru trupa sa. L-am întrebat dacă s-a decis asupra cuiva. Mi-a răspuns: „E un băiat acolo, pe patul din fund, dreapta sus. Pe acela vreau să-l iau”. Din păcate, Mircea Diaconu era abia în anul al III-lea.

O.B. *Nici de această dată intuiția lui Vlad Mugur n-a dat greș.*

V.G. Mulți regizori și actori au fost remarcați de către opinia de specialitate pe scena de la Casandra. Alexa Visarion a montat aici *Cartofi prăjiți cu orice* de Wesker. În seara premierei, după spectacol, Valentin Silvestru – cronicarul cel mai devotat Studioului nostru – i-a spus: „Dumneata vei fi un regizor! Oriunde te vei duce în țară să montezi, îmi vei da un telefon și eu am să vin la premieră”. A doua zi, în presă a apărut un articol memorabil intitulat: „S-a născut un regizor”. Și s-a ținut de cuvânt.

Un alt exemplu. În anul următor, în 1971, Dan Micu a pus în scenă o dramaturgie după Alexandru Lăpușneanu. Un cronicar de la „Times”, venit în București și care în acea perioadă a văzut câteva spectacole, a scris că l-au interesat două dintre ele: *Regele Lear* în regia lui Radu Penciulescu și cel făcut de un student al acestuia la Studioul Casandra. Era vorba de Dan Micu. Alexandru Tocilescu, cu umorul lui suculent, a montat *Sânziana și Pepelea*, Tompa Gabor a făcut un remarcabil *Tango*, Ducu Darie, un spectacol cu *Magia roșie*, Ștefan Iordănescu a pus *Peer Gynt*, Felix Alexa a făcut, de asemenea, un spectacol bun *Pe*

cheiul de vest... Mihai Măniuțiu a debutat pe scena Casandrei cu *Oedip salvat* în care jucau Marcel Iureș, Mirela Gorea, Adrian Pinte. Cu acest spectacol am fost invitați la Cardiff la un festival pentru tineret...

O.B. *Există însă și cazuri în care începutul nu este concludent, valoarea se vede după ani buni de lucru.*

V.G. Categorical. Dacă ar fi să ne gândim numai la Silviu Purcărete. Spectacolul lui de absolvire, *Jurnalul unui nebun*, nu lăsa să se vadă regizorul marilor montări de mai târziu.

O.B. *Am vorbit mai ales despre regizori. Ce puteți să ne spuneți despre actori, despre cei pentru care această scenă reprezintă de multe ori ultimul lor contact cu profesorul de clasă, cu cel despre care mai târziu spun cu mândrie că l-au avut dascăl: Octavian Cotescu, Aura Buzescu, Olga Tudorache, Sanda Manu.*

V.G. ... Sau Amza. Căci despre generozitatea și onestitatea lui vreau să vorbesc. Își iubea foarte mult studenții. Alături de ultima promoție pe care a dus-o până la capăt a jucat pe scena Casandrei. În acea perioadă Dumitru Solomon îmi dăduse o piesă de a sa, *Între etaje*, ne jucată încă. Eu l-am rugat pe Amza să o citească, iar dacă îi place, să o joace cu studenții lui și să interpreteze el rolul regizorului din piesă. A acceptat. Cu câteva zile înainte de premieră m-a chemat să văd repetiția. Era nemulțumit. L-am confirmat părerea, nici mie spectacolul nu mi se părea a fi încheiat. A doua zi, Amza l-a sunat pe Cojar să vină și să preia regia spectacolului. L-au chemat și pe Solomon și împreună, într-o colaborare ce rareori se întâmplă, autorul, regizorul și interpretul rolului principal au rescris piesa pe structura distribuției existente. Succesul a fost mare. La propunerea lui Valentin Silvestru au fost invitați la Festivalul de Teatru Contemporan, unde spectacolul a fost încununat cu două distincții: premiul pentru regie, acordat lui Ion Cojar, *ex-aequo* cu Dan Micu (ce montase la Nottara,

Frații Karamazov) și premiul pentru interpretare feminină – nu premiul pentru debut cum ar fi fost firesc – luat de Magda Catone.

O.B. *Prezența ca partener de joc a profesorului lor, Amza Pellea, i-a influențat pe studenți în jocul lor?*

V.G. Le-a dat nu numai siguranță, dar le-a transmis o energie vitală, un flux suplimentar care a ridicat tonusul spectacolului. Din această pricină cred eu că experiența ar trebui să se repete, dar, din păcate, cu toate că am încercat nu am reușit să mai conving pe nimeni.

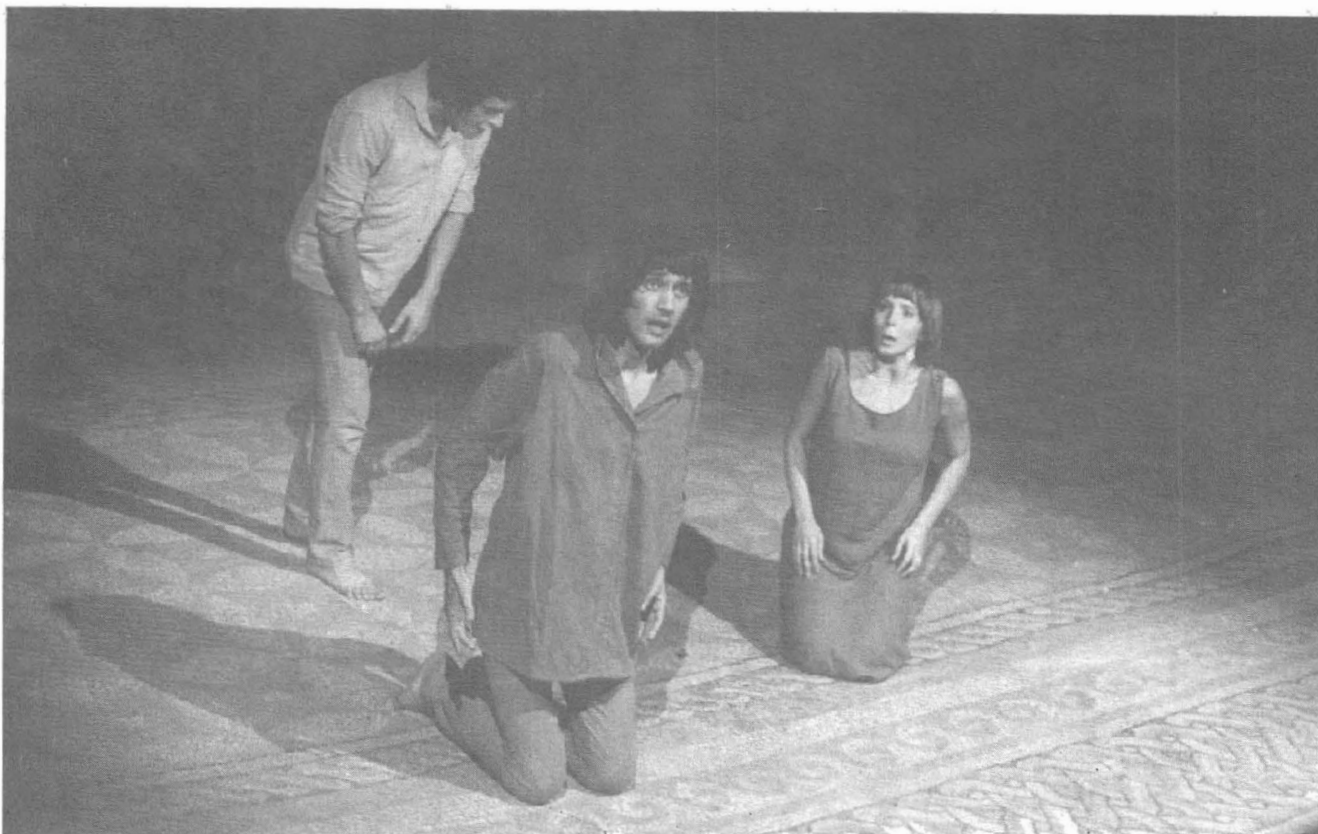
O.B. *Aici, la Casandra, ar fi preferabil, ca un spectacol să plece de la emulii-ul fiecărui actor în parte, iar regia să fie doar liantul sau, din contră, fiecare spectacol să fie conceput regizoral, chiar dacă aceasta înseamnă uneori o mai mică punere în evidență a potențelor unora dintre actori?*

V.G. Intervine hazardul și inspirația profesorilor. Cu una dintre clasele sale, Dem Rădulescu a pus în scenă *Anchetă asupra unui tânăr care nu a făcut nimic* și care îl valorifica din plin pe Dan Puric, dar în care Maia Morgenstern juca un rol secund. Aceasta însă nu a împiedicat-o să devină o mare actriță. Uneori se evită acest lucru prin montarea a două spectacole. Dan Condurache și Horațiu Mălăele – două valori certe – au fost colegi la clasa lui Octavian Cotescu. În anul IV au jucat două spectacole: *Opera de trei parale* cu Dan Condurache în Mackie Șiș și *Pălăria florentină* cu Horațiu în rolul principal. Au fost și spectacole foarte bune ale claselor de actorie. Îmi aduc aminte cu plăcere de *A treia țepă* în regia lui Ion Caramitru, pe atunci lector. La sfârșitul anului II, Caramitru m-a chemat să văd examenul, propunându-mi să-l preiau la Casandra. M-a fermecat într-o asemenea măsură încât, chiar dacă nu era în drept, l-am introdus în repertoriu. Jucau în el Florin Anton, Victoria Cociăș, Constantin Chiriac, Ioan Georgescu. Am fost invitați la

Ilina Tomoroveanu, Ion Caramitru, Ștefan Radof in „Steaua fără nume” de Mihail Sebastian

Oedip salvat de Radu Stanca. Regia Mihai Măniuțiu; cu Adrian Pinteă, Marcel Iureș și Mirela Goia

Claudiu Bleontz și Margareta Avram în „Ağachi Flutur”. Foto: Cristina Popescu

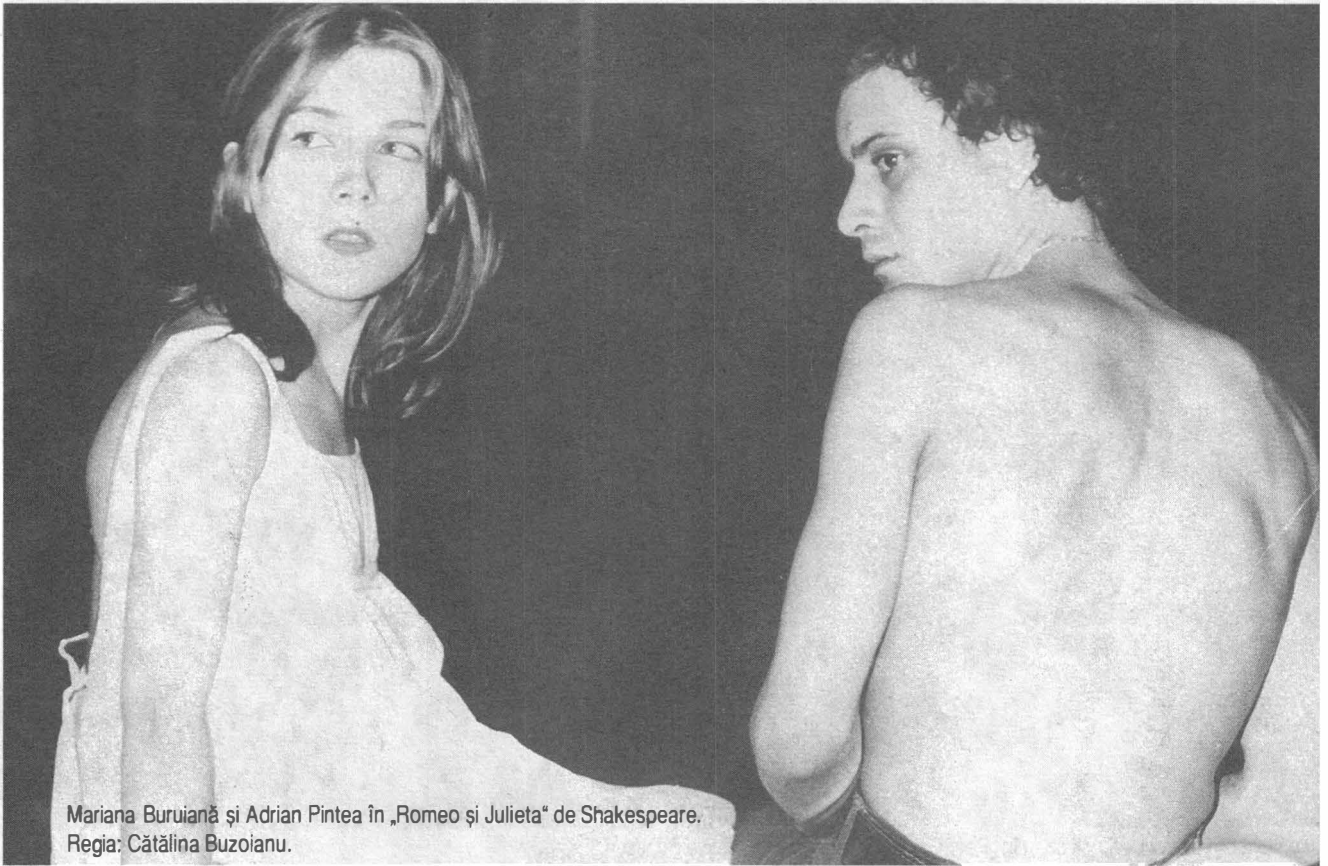

Diana Gheorghian și Dan Aștileanu în „Peer Gynt” de Ibsen. Foto: Cristina Popescu.

Magda Catone și Valentin Voicilă „Între etaje” de D. Solomon. Regia: Amza Pellea și Ion Cojar.

Mariana Buruiană și Adrian Pinteau în „Romeo și Julieta” de Shakespeare.
Regia: Cătălina Buzoianu.

Festivalul de Teatru Contemporan de la Brașov. Înainte de Festival au dat un spectacol la Codlea, iar când am ajuns la Brașov aflăm că de la Ministerul Culturii s-a primit un telefon prin care s-a interzis participarea noastră la Festival. Domnul Silvestru a avut o discuție cu Tamara Dobrin, care era zmeul zmeilor în materie de cenzură, și a obținut acordul pentru înscrierea în Festival, în afara concursului. Ne-am mulțumit cu atât... La ora începerii spectacolului, sala teatrului brașovean era, fără exagerare, plină, plină. Ce se întâmplase... Cu o seară înainte, la *Europa liberă* s-a vorbit despre spectacolele interzise în România printre care și *A treia țepă*. Aceasta a fost o reclamă extraordinară, sala a fost neîncăpătoare, iar spectacolul a avut un real succes.

O.B. ...*Și un spectacol ce vi se pare marcant în istoria Casandrei?*

V.G. *Romeo și Julieta* pus în scenă de Cătălina Buzoianu cu promoția lui

Adrian Pinteau, Marcel Iureș, Mariana Buruiană, dar și cu studenți din anii mai mici: Adriana Trandafir, Florin Călinescu... Un astfel de spectacol constituie unul din țelurile pe care Școala de Teatru ar trebui să-le aibă. Un repertoriu de mare valoare cu rolurile principale adecvate tinerilor (Adrian Pinteau – *Romeo*, Mariana Buruiană – *Julieta*) și regia semnată de un creator important. Doar așa se poate face ca un spectacol să aibă pe lângă prospețimea, pe care și alte reprezentații au avut-o, și o concepție regizorală ce a făcut ca la un Festival de Teatru Studentesc din Anglia, la care au participat, un cronicar să spună: „De ce școlile noastre de teatru nu pot face un spectacol Shakespeare ca al românilor?”

Un alt exemplu. Un mare succes de stimă și de casă a fost: *Bună seara, domnule, Wilde* al clasei Sanda Manu, promoția 1983–1984 printre care se număra și Oana Pellea.

O.B. *Aveți un actor care să fie drag, în chip deosebit, sufletul dumneavoastră?...*

V.G. Cu siguranță, Dan Puric. Î consider un exemplu pentru generațiile de astăzi. După absolvire a plecat la Botoșani, unde s-a perfecționat într-un domeniu în care Institutul pregătește mai puțin: pantomima, ajungând astăzi unul dintre vârfurile acestei generații. Mai mult decât atât, el și-a căutat o parteneră demnă de a-i sta alături – Carmen Ungureanu. Am putea spune că este Higgins-ul propriei soții. Din ultimele promoții, cel mai drag îmi este Vlad Zamfirescu.

O.B. *Ce au însemnat toți acești ani petrecuți aici?*

V.G. În ciuda faptului că această activitate a fost în bună măsură un sacrificiu al vieții personale am totuși mulțumirea că am fost lângă ei și că m-am străduit să ajut treizeci de generații.

Oana Borr